

Стивен Мајер, бивши високопозиционирани службеник ЦИА за Балкан, зна многе тајне о нама и има, у сваком случају, интересантна размишљања о нашој будућности. Човјек који је у вријеме критичних деведесетих обављао дужност помоћника директора ЦИА за Балкан тајне, из разумљивих разлога, не може да одаје, али из садашње, професорске перспективе, може да каже шта лично мисли о политичкој перспективи земље и томе шта нас по његовом мишљењу очекује у будућности.

Његово мишљење, по којем БиХ има веома дискутабилну будућност, потпуно је опречно од става службеног Вашингтона. И сасвим је разумљиво што је професор Мајер, који данас предаје на Универзитету за националну одбрану у Вашингтону, на почетку разговора у једном бањалучком ресторану дискретно замолио да нагласимо да је ријеч о његовим личним ставовима. А, то је, опет, обећавало интересантан разговор, који смо почели с темом омиљеном сваком Америкнцу - предстојећим изборима.

Очекујете ли неки радикалан заокрет у политици према БиХ у случају промјене америчке администрације?

Мајер: Без обзира на то да ли ће побиједити Обама или Мекејн, то неће значити неку промјену, јер Босна више није толико важна за америчку спољну политику. То, дефинитивно, више није исто као што је било у вријеме Клинтонове администрације. Данас су важнија друга питања попут Ирака, Авганистана и Ирана.

Из Ваше перспективе, како коментариште то што су односи између РС и ФБиХ оптерећени готово константним тензијама?

- Због тога што је ријеч о неприродном савезу између неприродних политичких заједница. Ради се о изнуђеном, присилном рјешењу. Срби никада нису жељели да буду дио тога, што се видјело још и на референдуму о независности БиХ, који није одсликавао мишљење српског дијела становништва.

Вјерујете ли у будућност БиХ?

- Мислим да није одржива и да није могућа, чак ни за десет година. Међународна заједница ће наставити да се труди да све ово функционише, али ја сам песимиста. Јер 13 година је прошло од Дејтона, а и даље су присутне тензије, одбојност и подјеле. Заједно су само зато што то жели међународна заједница. Када једног дана међународна заједница оде, биће тешко одржати БиХ, јер нема политичке воље за то. Шта бисте урадили да сте на мјесту америчког амбасадора?

- Дозволио бих људима право да гласају да ли желе да остану у једној држави или не, јер то је основна демократска ствар. Да сам сад у администрацији, препоручио бих референдум. То сам говорио и док сам био у администрацији, али увијек се говорило да би то било дестабилизирајуће, мада не вјерујем у то. Вашингтон, међутим, сматра да је јединствена држава фактор стабилизације и да би потресло читав регион ако би се мијењале границе.

Како онда гледате на статус Косова и на његову везу са статусом РС?

- Нема ниједног разумног разлога зашто албанска већина на Косову може да се одвоји од Србије, а српска већина у РС не може од БиХ. Њихов аргумент је да је Косово јединствен случај, што и јесте на један начин, али таква је и РС, па и Црна Гора. Ако се може одржати референдум у Црног Гори, ако се може прихватити воља већине на Косову, зашто то онда не може и на другим мјестима.

Шта бисте Ви урадили да сте у позицији власти РС?

- Мој савјет би био да се пусти народ и његово вођство да сами доносе одлуке. И ако то

буде одлука да се одвоје, онда нека тако и буде, неће бити крај свијета. Али, мислим да власти РС нису спремне на то.

Вјерујете ли да ће се ОХР, као чувар Дејтона, ускоро угасити?

- Не вјерујем да ће Лајчак бити посљедњи високи представник. То су, уосталом, и говорили многи прије њега. Занимљиво је да је међу пет циљева и два услова за гашење ОХР-а и владавина права. Али, како се "владавина права" може измјерити? Видите, увијек постоји начин да се каже "ето, није се постигло..."

Чињеница је да се политичке борбе преносе и на поље медија, тако да смо свјedoци да, на примјер, поједини медији из ФБиХ готово свакодневно нападају оно што се чини у РС, без обзира на то о чему се ради. Како коментаришете такав однос?

- Проблем је у томе што се ради о двије различите културе и различитим погледима на оно што се на крају жели. Једноставано, коријени за заједничку, јединствену државу прилично су плитки, што се види и по овом случају. Јер, умјесто да људе из другог ентитета гледају као колеге и пријатељи, они се виде као конкуренти.

Каква је сада пракса у спровођењу америчке политике у БиХ - добија ли амбасадор налоге из Вашингтона или је самосталан у раду овдје?

- Дошло је до веома интересантне промјене, и не само у БиХ, већ и на Балкану уопште. Вашингтон је још заинтересован у одређеној мјери шта амбасадори раде овдје и раније, током 1999. године па и почетком 2000. године, када је ово било веома важно питање за америчку спољну политику, одлуке су доношене у Вашингтону. Сада је дошло до промјене и одлуке доносе сами амбасадори, а не Вашингтон.

(Интервју је водио Драган Рисојевић; објављен је у бањалучким "Независним новинама" 19.7.2008.)